

The prosecutors' experiences
on court cases with animal
cruelty in Hungary

G. Lorászkó^{1*}
B. Rácz¹
F. Gerencsér²
L. Ózsvári³

Az ügyészség tapasztalatai az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások során Magyarországon

Lorászkó Gábor^{1*}, Rácz Bence¹, Gerencsér Ferenc², Ózsvári László³

1. Állatorvostudományi Egyetem,
Anatómia és Szövet-tani Tanszék,
H-1078 Budapest, István utca 2.

*e-mail: loraszko.gabor@univet.hu

2. Dr. Gerencsér Ügyvédi Iroda,
Szentendre

3. Állatorvostudományi Egyetem,
Törvényszéki Állatorvostani és
Gazdaságtudományi Tanszék

ÖSSZEFOGLALÁS

A Büntető Törvénykönyvbe önálló tényállásként 2004-ben került be az állatkínzás. A bántalmazással vagy bánásmóddal történő elkövetés gyanújának és vádjának vizsgálata során a tényállás lényeges elemei a maradandó egészségkárosodás, vagy az állat pusztulásának lehetősége, valamint a cselekmény indokolatlansága. Súlyosbító körülmény, ha a cselekmény több állatot érint, vagy különös szenvedést okozott. A szerzők kérdőíves felméréssel 184 ügyész, valamint a Központi Nyomozó Főügyészség 591 jogerős ítéletre vonatkozó tapasztalatát vizsgálták. Az elkövetés 44%-a nem megfelelő bánásmóddal, 56%-a bántalmazással valósult meg. A vizsgált esetek 97%-ban elmarasztalták, 3%-ban felmentették a vádlottat.

SUMMARY

Background and objectives: Cruelty to an animal was added to the Criminal Code in 2004 as an independent criminal statutory element. Based on the results of the police investigations, the prosecutor decides whether to terminate the proceedings or to prosecute cases in court proceedings. When examining the suspicion and accusation of a crime that may be committed with physical abuse or neglect, the essential part of the statutory elements is the possibility of permanent damage to health or the death of the animal, as well as the unjustified nature of that act. It is considered as an aggravating circumstance if the act was committed with regard to several animals or if it caused extreme suffering.

Objectives: The aim of the study was to survey the prosecutors' experiences on court cases with animal cruelty in Hungary.

Materials and methods: We examined the experiences of 184 Hungarian prosecutors regarding 591 final and binding judgments using a questionnaire survey.

Results and discussion: The results show that 44% of the offences were attributable to neglect and 56% to physical abuse. The court orders convicted 97% and acquitted 3% of the accused persons. The court examined the facts in the case of dogs (73%), cats (10%), horses (4%), specimens of other domestic species (9%) and wild animals (4%). During the court hearing, relevant new information was found in 7% of the cases: a new witness appeared (15%), a witness changed their testimony (12%), the accused person made an incriminating statement (confession) (39%), the expert witness changed their opinion (15%) or data of other nature were generated (19%). In the court phase, an expert witness was appointed because none was appointed earlier (43%), new data had to be taken into account (40%), the existing expert opinion was incomplete or contradictory (10%), or for other reasons (2%). The purpose of the personal interview was primarily (76%) to confirm the expert opinion orally; rarely (5%) to eliminate deficiencies or to evaluate new information (19%). At the oral hearing of the expert witness, the justification for the accused person's action (16%), damage to health (14%), its permanence (9%), destruction (21%), or the possibility of extreme suffering (40%) were most emphasised.

ÁLLATVÉDELEM

A Büntető Törvénykönyvbe egy közfelháborodást okozó bántalmazás [1] miatt 2004-ben önálló bűncselekményként került be az állatkínzás tényállása, amelynek jelenleg hatályos szövege [2]:

„244. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzás

a) az állatnak különös szenvedést okoz, vagy

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.”

A Büntető Törvénykönyvbe 2004-ben került be önálló bűncselekményként az állatkínzás tényállása

Az elkövetőkre a bíróság többnyire felfüggesztett börtönbüntetést szabott ki

Az állatkínzás közérdeklődésre számot tartó témakör és a jelentős társadalmi visszhangot kiváltó esetek után gyakorlatilag évente visszatérően tüntetésekre kerül sor [3], [4], [5], [6], [7]. A figyelem nem jár együtt megfelelő tájékozottsággal, így a magyar sajtóban még 12 évvel a hatályba lépése után is jelent meg olyan írás [8], amelyben civil állatvédő szervezet vezetőjének álláspontja szerint az állatvédelmi jogszabályokat hazánkban nem alkalmazzák, és szerinte a kegyetlenkedők többsége semmilyen büntetésben nem részesül.

Az állatkínzás bűncselekmény vizsgálatával és büntetésével kapcsolatosan csak néhány közlemény született. Az egyikben vizsgált 197 bírósági eljárás során [9] nagyrészt indokolatlan bántalmazást állapított meg a bíróság, és általában felfüggesztett börtönbüntetést szabott ki. Bizonyítási nehézség elsősorban a maradandó egészségkárosodás és a pusztulás lehetőségénél merült fel. Ugyanennek az adatgyűjtésnek egy másik szempontú feldolgozása során inkább az elkövetők személyi körülményeit, tulajdonságait vizsgálták, valamint az objektív bizonyítás elősegítése érdekében javasolták hatósági állatorvos bevonását [10]. Ebben a kriminológiai összefoglalóban viszont az ún. Állatvédelmi törvényben lévő definíciót [11] alkalmazták a bűncselekményi tényállás meghatározására, holott a különbségek a kettő között lényegesek. Hasonló – állatorvosi szemmel nyilvánvalóan – téves megállapítások és következtetések (pl.: „tületetés” miatti maradandó egészségkárosodás, pár percre a felhúzott ablakú autóban hagyott kutya elpusztulása, másik kutyával játszani nem engedés ártalma, kóbor macskák rendszeres etetésének állatkínzó volta, állatorvos állatkínzása, amiért nem látja el ingyen is a rászoruló állatot) olvashatók [12] az Országos Kriminológiai Intézet kerekasztal-konferenciájának megállapításai között, amelyek alátámasztják a bizonyítás jelentőségét és az állatorvosi szakmai hozzáértés szükségességét. Az állatkínzással kapcsolatos eljárások résztvevői között végzett kutatás eredményei [13] is megerősítik az esetek szakmailag hiteles értékelésének fontosságát. A nemzetközi jogi szabályozás rendkívül nagyfokú változatosságot mutat [14] [15] az állatkínzás fogalmának meghatározása terén, így annak bemutatása meghaladja a közlemény kereteit.

Az állatra gyakorolt hatások legpontosabban állatorvosi szakismeretekkel véleményezhetők

A büntetőeljárások a körülmények teljes feltárására törekszenek, a büntetőjogi felelősséget megalapozó tényállás megállapításához bizonyosság szükséges. Az állatkínzás büntetőjogi kritériumainak egy része az állatra gyakorolt hatásokhoz kötött, amelyek legpontosabban állatorvosi szakismeretekkel véleményezhetők:

1. elkövethető bántalmazással és bánásmóddal is;
2. egészségkárosodás, amely maradandó vagy az állat pusztulását okozó;
3. az egészségkárosodásnak nem szükséges bekövetkeznie, elegendő, ha ez a lehetőség egyáltalán fennáll;

4. a bánásmód vagy a bántalmazás indokolatlansága;
5. a cselekmény több állaton megvalósulása vagy különös szenvedés bekövetkezése.

Az ügyészség hivatalból az ügyek minden részletét ismeri, beleértve a nyomozást és a tárgyalási szakaszt segítő szakértői véleményeket és az ítéleteket is [16]. Célszerű tehát az ügyészeket kérdezni, majd a válaszokból megismerni, mi jellemző az állatkínzás tényállásának vizsgálatára és bizonyítására a bírósági eljárások során. Vizsgálatunk célja az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások elemzése volt az ügyészség adatai alapján.

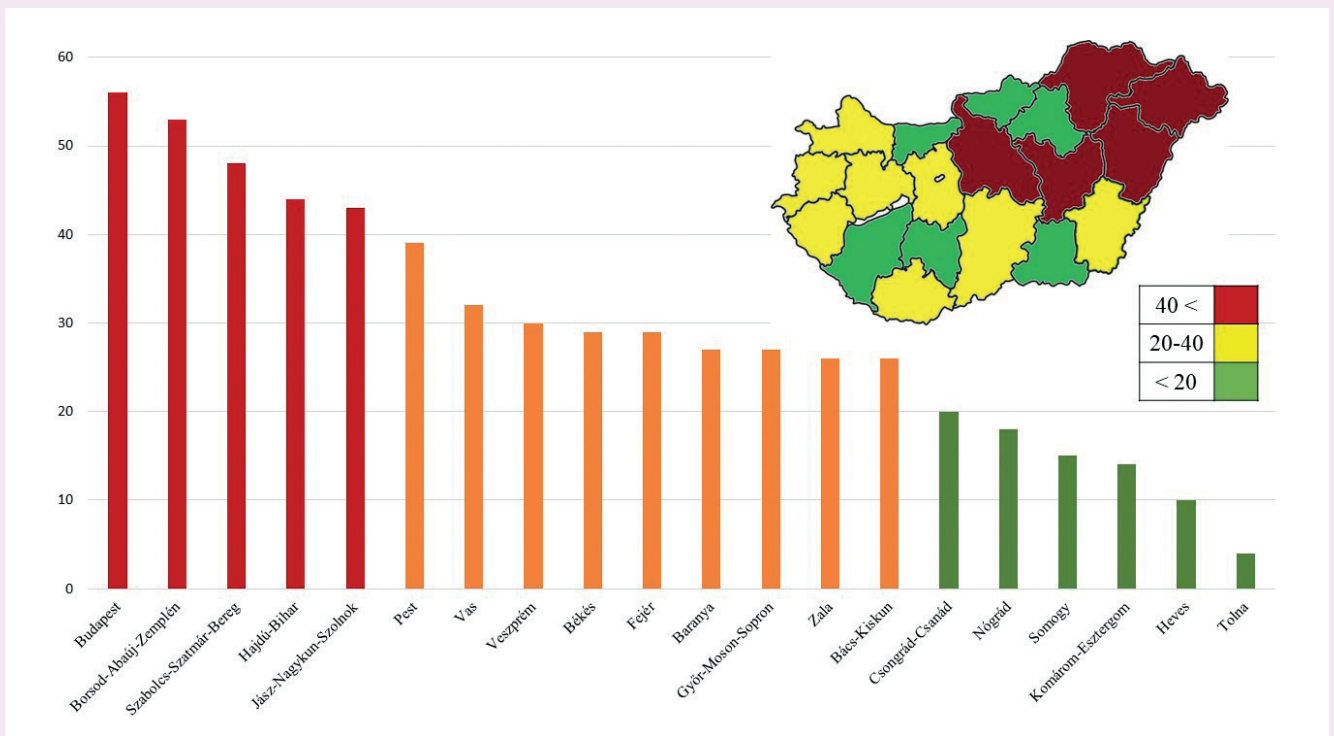
ANYAG ÉS MÓDSZER

A Legfőbb Ügyészség Adatvédelmi és Biztonsági Osztályának közreműködésével 13 kérdésből álló kérdőívet állítottunk össze, amellyel az állatkínzás bűncselekmény nyomozati és bírósági szakasza során a tényállás bizonyításának részleteit vizsgáltuk. A kérdőíveket a Legfőbb Ügyészség juttatta el az ügyészekhez, akik közül 184 ügyész, valamint a Központi Nyomozó Főügyészség töltötte ki, 591 jogerős ítélettel zárult eljárás tapasztalata alapján. A válaszokat a Legfőbb Ügyészség gyűjtötte össze, és pusztán az adott hivatal székhelyét megadva, minden személyes, vagy az adott ügyet beazonosító adat nélküli formában juttatta el nekünk. A válaszokat Microsoft® Excel® adatbázissá alakítottuk át és dolgoztuk fel.

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

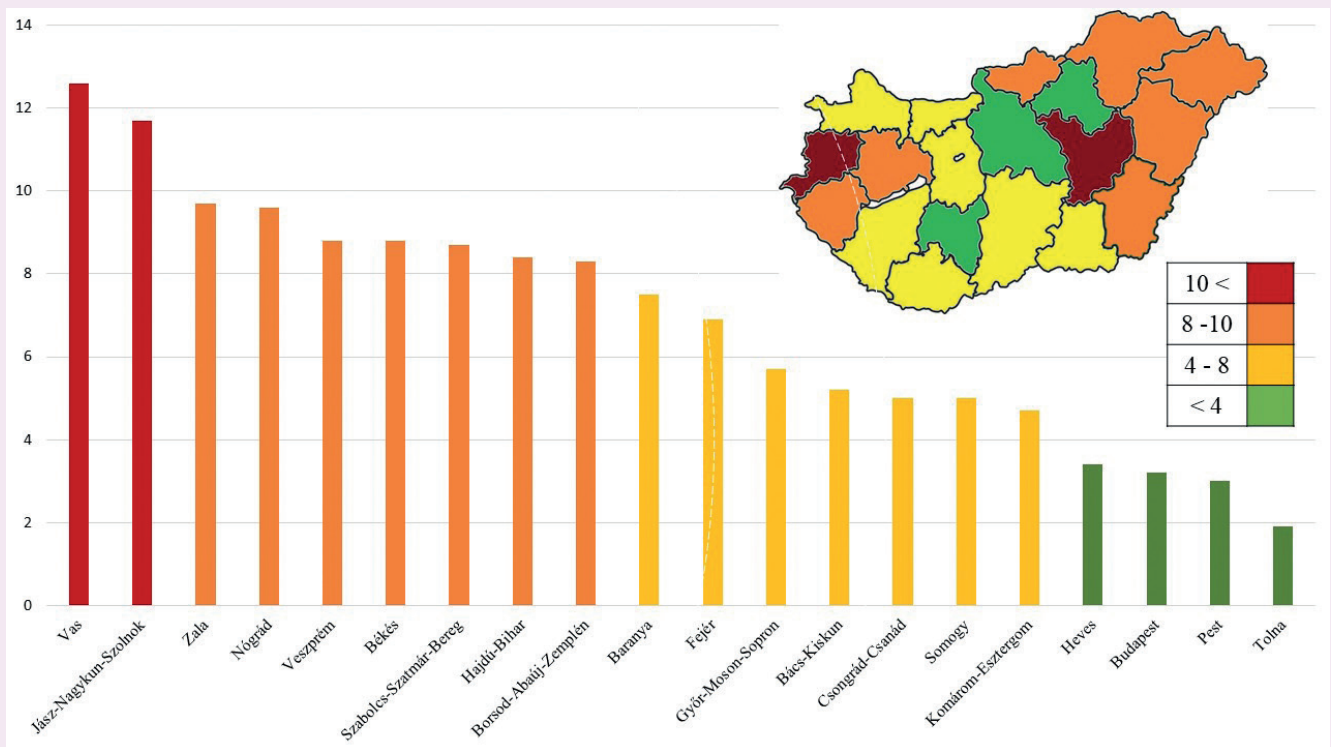
Az állatkínzás vádjával indított büntetőperek Főügyészségeként erősen különböző számúak (1. ábra).

A szerzők az állatkínzás bűncselekmény bizonyításának részleteit vizsgálták a Legfőbb Ügyészség közreműködésével

1. ÁBRA. Állatkínzással kapcsolatos bírósági eljárások száma megyénként (2004–2019, n = 590)

FIGURE 1. Number of court cases related to animal cruelty by county (2004–2019, n = 590)

2. ÁBRA. Állatkínzással kapcsolatos bírósági eljárások 100 000 lakosra vetített száma megyénként (2004–2019, n = 590)

FIGURE 2. Number of court cases related to animal cruelty per 100,000 inhabitants by county (2004–2019, n = 590)

Az elkövetés országosan 47%-a bánásmóddal, 53%-a bántalmazással valósult meg

A nyomozati szakban az esetek 57%-ában készült igazságügyi szakértői vélemény

A jogerős bírósági ítéletek 97%-ban elmarasztalták a vádlottat

A Központi Statisztikai Hivatal demográfiai adatait [17] figyelembe véve, népességarányosan a legtöbb bírósági szakba jutó eljárást Vas és Jász-Nagykun-Szolnok megyében indították, az ügyek abszolút számát tekintve vezető Budapest a felsorolás másik vége közelébe került át (2. ábra).

A vád szerint az elkövetés országosan 47%-a bánásmóddal, 53%-a bántalmazással valósult meg, de megyénként e vonatkozásban jelentős az eltérés (3. ábra).

A jogerős bírói végzések 97%-ban elmarasztalták a vádlottat, 3%-ban felmentő ítélet született. Ez utóbbi oka a bűncselekmény (25%) vagy a bizonyítottság hiánya (75%) volt.

A büntetőeljárásokban az érintett állatok megoszlását a 4. ábra mutatja.

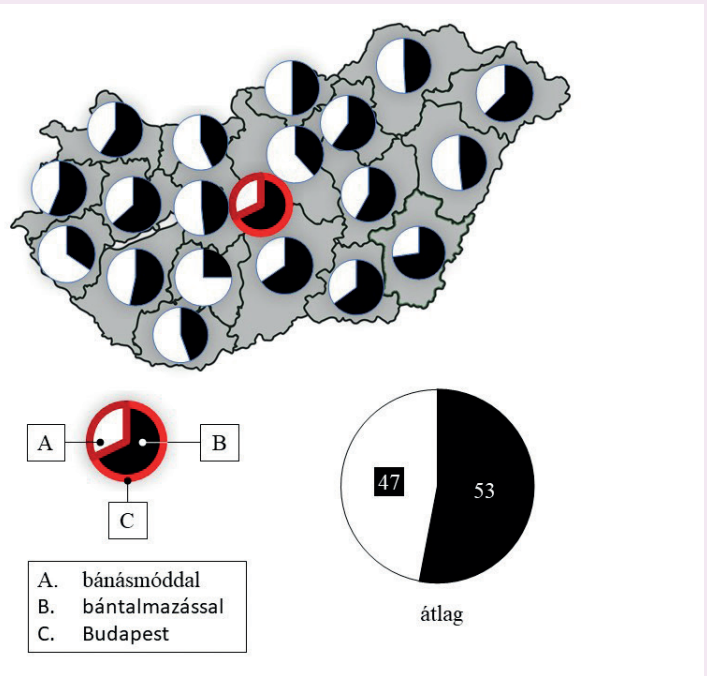
A nyomozati szakban az esetek 57%-ában készült igazságügyi szakértői vélemény, 43%-ban nem. A bírósági tárgyalás során az ügyek 7%-nál került elő lényeges, új információ az 5. ábrán látható megoszlásban.

A tárgyalási szakban a 6. ábrán látható arányban és a 7. ábrán látható okból volt szükség szakértőkre.

Elkészített szakértői vélemény után általában nem került sor személyes meghallgatásra (78%), vagy csak egyszer (19%), ritkán (3%) többször is. A személyes meghallgatásnak elsősorban a szakvélemény szóbeli megerősítése volt a célja (76%), ritkán a hiányosságok megszüntetése (5%), vagy pedig új információk értékelése miatt (19%) volt rá szükség. A szakértő szóbeli meghallgatásán a leg hangsúlyosabb szakmai kérdésköröket a 8. ábra mutatja be.

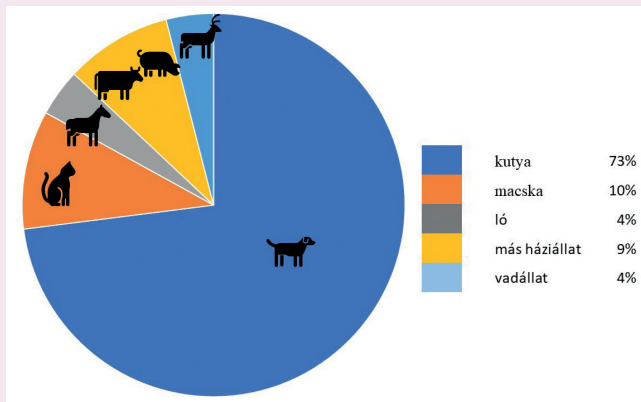
A jogerős elmarasztaló ítéletek rendkívül nagy aránya (97%) arra utal, hogy az ügyészségek nagyon alaposan előkészített ügyekben emelnek vádat. Ezt támasztja alá, hogy a felmentések mindössze negyedénél (25%) állapította meg a bíróság a bűncselekmény hiányát.

Főgyészség	Bánásmód (db)	Bántalmazás (db)	Bánásmód (%)	Bántalmazás (%)
Bács	9	17	35	65
Baranya	15	12	56	44
Békés	15	14	52	48
Borsod-Abaúj-Zemplén	27	26	51	49
Csongrád-Csanád	7	13	35	65
Fejér	15	14	52	48
Főváros	18	38	32	68
Győr-Moson-Sopron	11	16	41	59
Hajdú-Bihar	12	32	27	73
Heves	4	6	40	60
Jász-Nagykun-Szolnok	18	25	42	58
Komárom-Esztergom	8	6	57	43
Nógrád	9	9	50	50
Pest	24	15	62	38
Somogy	7	8	47	53
Szabolcs-Szatmár-Bereg	18	30	38	63
Tolna	3	1	75	25
Vas	14	18	44	56
Veszprém	11	19	37	63
Zala	17	9	65	35
ÖSSZES/ÁTLAG	262	328	47	53

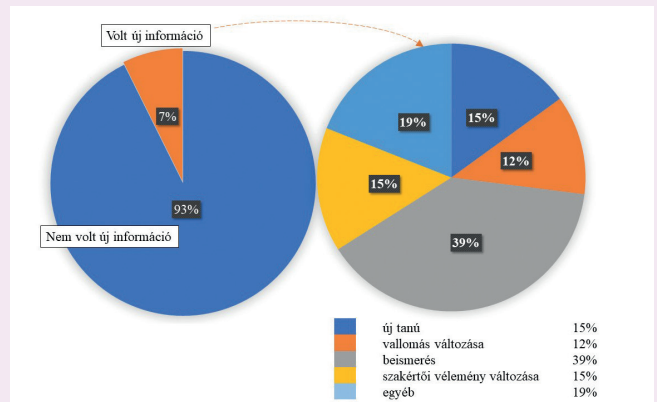
3. ÁBRA. Bántalmazással és bánásmóddal elkövetett állatkínzás aránya megyénként (2004–2019, n = 590)

FIGURE 3. Proportion of animal cruelty committed by abuse and neglect by county (2004–2019, n = 590)

4. ÁBRA. A bírósági eljárásokban szereplő fajok százalékos megoszlása (2004–2019, n = 591)

FIGURE 4. Percentage distribution of species in court proceedings (2004–2019, n = 591)

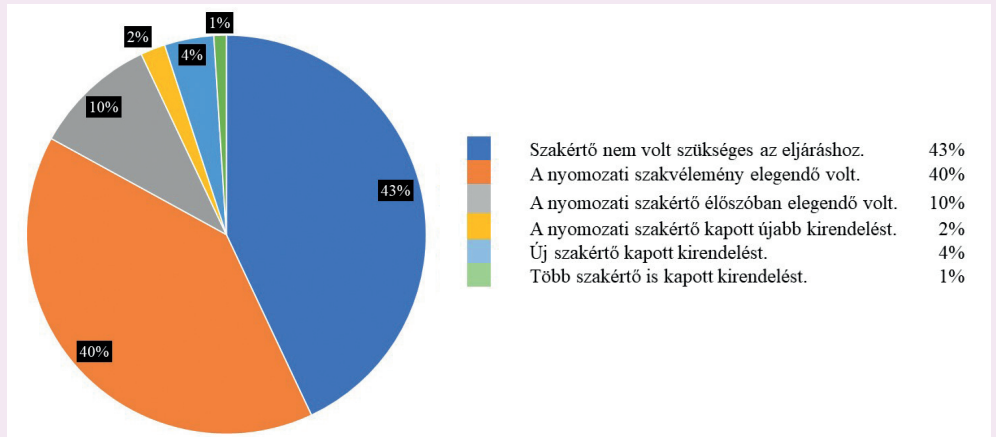

5. ÁBRA. A tárgyalási szakban előkerült új, lényeges, a döntést érdemben befolyásoló információk aránya és jellege (2004–2019, n = 518)

FIGURE 5. Proportion and nature of new, relevant information that came to light during the trial phase (2004–2019, n = 518)

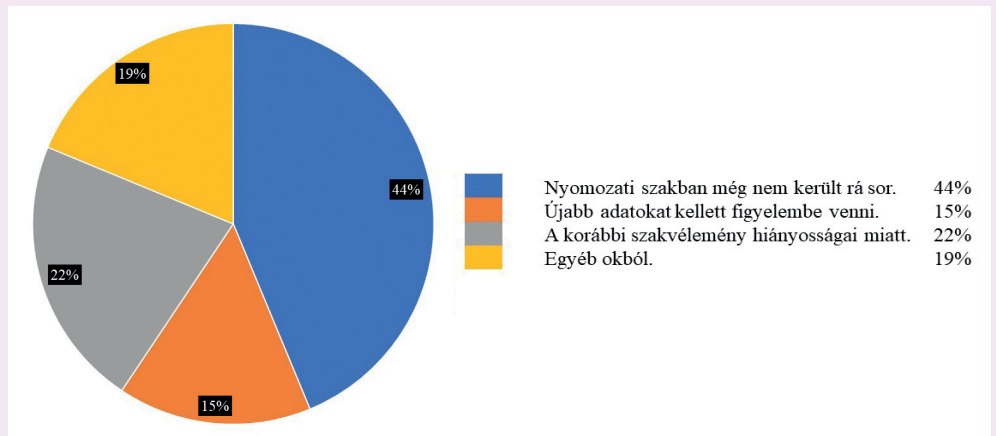
Az állatkínzással kapcsolatos eljárások jelentős része egyértelmű lehet, és a jogalkalmazók szerint szakismeretek sem szükségesek hozzá. Erre utal, hogy a nyomozati szakban az esetek közel felében (43%) nem készül szakértői vélemény, és ilyen arányban (43%) nincs is rá szükség a tárgyalások során.

A bírósági tárgyaláson lényeges, új információ ritkán (7%) merül fel, ennek többsége (39%) a vádlott beismerő vallomása, de a szakértő is megváltoztathatja álláspontját (15%).

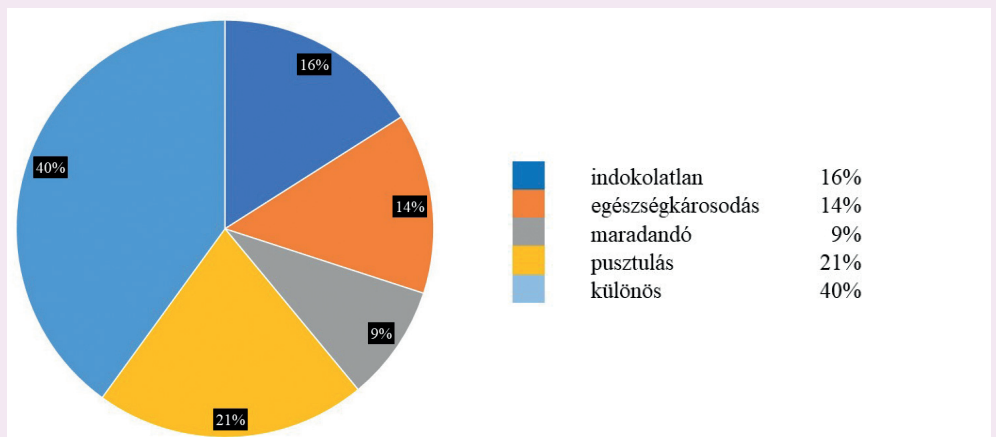
6. ÁBRA. A bírósági szakaszban történő szakértői kirendelés oka (2004–2019, n = 519)

FIGURE 6. Forms of expert witness activity in the court phase (2004–2019, n = 519)

7. ÁBRA. A szakértői kirendelés okai bírósági szakban (2004–2019, n = 32)

FIGURE 7. Reasons for appointment of an expert witness in the court phase (2004–2019, n = 32)

8. ÁBRA. A szóbeli meghallgatás során leghangúlyosabb tényállási elem (2004–2019, n = 103)

FIGURE 8. The most weighty statutory element during the oral hearing (2004–2019, n = 103)

Minden negyedik szakvélemény készítőjét szóban is meghallgatják

Az ország észak-keleti megyéiben került sor a legtöbb bírósági eljárásra állatkínzás vádjával

Az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások majdnem háromnegyedében kutya szerepelt

A nyomozati szakban készült szakértői vélemények általában elegendőek, de minden negyedik szakvélemény készítőjét szóban is meghallgatják. Ha szakértőt rendelnek ki a per során, kétszer gyakrabban inkább egy új szakértőt választ a bíróság, mint aki már a nyomozati szakban eljár. Nagyon ritkán (1%) több szakértőt is kirendelnek.

A szakértői vélemények általában megfelelőek, a szóbeli meghallgatásnál főként a megerősítést várja el a bíróság (76%), de előfordul, hogy hiányosságok és ellenmondások miatt kerül rá sor (5%). A szakértő tárgyaláson történő meghallgatására leggyakrabban a különös szenvedés megállapításának vagy kizárásának a vonatkozásában kerül sor.

Az ügyészek által megválaszolt kérdések alapján az ország észak-keleti megyéiben került sor a legtöbb bírósági eljárásra állatkínzás vádjával, de ha a népszerűséget is figyelembe vesszük, akkor ez egyrészt kevésbé igaz, másrészt a legnagyobb arányban más megyék érintettek. Az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások majdnem háromnegyedében kutya szerepelt. Bántalmazásért valamivel többen álltak bíróság elé, mint az állatokra ártalmas bánásmód miatt. Az esetek döntő többségében (93%) a nyomozó hatóság teljeskörűen feltárta az ügyet, és a tárgyalási szakaszban a leggyakoribb új információ a beismerő vallomás volt. Az eljárások közel felében szakértőre nem volt szükség, de amikor igen, az első sorban a különös szenvedés lehetőségére vonatkozott.

A bírósági eljárások csak kivételesen (3%) zárultak felmentéssel, ami arra utal, hogy a nyomozó és vádhatóság rendkívül alapos előkészítés után vádol. Ez a körülmény valószínűvé teszi, hogy jelentős számban adódhattak olyan ügyek, amelyek a nyomozati szaknál nem jutottak tovább. Mivel a tényfeltárással majdnem teljes mértékben a bírósági szakasz előtt került sor, és meghatározó részben a nyomozati szakértői véleményt veszi később a bíróság is alapul, ezért a szakértői vizsgálat minőségének javítása vélhetőleg elősegítheti, hogy bíróság elé kerüljenek azok, akik szakmai ismeretekkel és adatokkal igazolhatóan a tényállást megvalósították. Az jól látható, hogy ahol a bizonyítás megfelelő, ott az elítélés sem marad el. A jogerős ítélettel zárult cselekmények 43%-ában nem került sor szakértő igénybevételeire, 40%-ában pedig a nyomozati szakértői vélemény már elegendő volt. Feltehetően a nyomozati szakban is jelentős arányt képviselnek azok az eljárások, amelyekben szakértő részvétele nélkül kerül sor a megszüntetésükre. Elképzelhető, hogy ezek egy részénél szakértői bevonásával eredményes volna a bizonyítás.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

DR. VÁRHOMOKINÉ DR. RABI NOÉMI nyugalmazott büntetőjogi főügyész helyettesnek köszönjük, hogy segítette elindulni az ötlettől megvalósítás felé. DR. KATONA ATTILÁNAK, a Legfőbb Ügyészség Adatvédelmi és Biztonsági Osztályának vezetőjének köszönjük, hogy nem csak lehetővé tette, de kezdettől és aktívan támogatta is a kutatásunkat. FIÁTH ERIKÁNAK és BARANYI ÁGNES ANNÁNAK köszönjük az adatok feldolgozásához nyújtott segítségét.

IRODALOM

1. MTI-közlemény (2003) Szigorúbban büntetnék az állatkínzást. Index.hu 2003-06-26 <http://index.hu/tudomany/kornyezet/kutya0626/>. Accessed 10 Jan 2021
2. Országgyűlés (2012) 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>. Accessed 10 Jan 2021
3. Ágoston Z (2019) Szeret Magyarországon tüntettek az állatkínzés ellen, az Orbán-kormány nyitott a törvény szigorítására. 168ora.hu 2019-08-25. <http://168ora.hu/itthon/allatkinzas-tuntetes-magyarorszag-torveny-orban-kormany-173103>. Accessed 10 Jan 2021
4. Hatalmas tömeg, rengeteg rendőr, kordonokkal védik az állatkínzó házát (2017) - a megkínzott Fülöp kutya gazdájánál tüntetnek - fotók. Blikk 2017-06-25. <https://kiskegyed.blikk.hu/most/tuntetes-fulop-kutya-halala-miatt/3463f07>. Accessed 10 Jan 2021
5. Hírfaragó (2016) Hatalmas tömeg tüntet ma az állatkínzés ellen. 24.hu 2016-02-20. <http://24.hu/belfold/2016/02/20/hatalmas-tomeg-tuntet-ma-az-allatkinzas-ellen/>. Accessed 10 Jan 2021
6. Tüntetés a cirkuszi állatok kizsákmányolása ellen (2014). [Sajtótájékoztató]. Greenfo 2014-05-15. <https://greenfo.hu/sajtotajekoztatok/tuntetes-a-cirkuszi-allatok-kizsakmanyolasa-ellen/>. Accessed 10 Jan 2021
7. Tüntetés az állatkínzés ellen (2018). Bumm.sk 2018-05-20. <https://www.bumm.sk/galeria/2018/05/20/tuntetes-az-allatkinzas-ellen>. Accessed 10 Jan 2021
8. Ideje! - Büntett lehet az állatok kínzása (2016). Népszava 2016-02-20 https://nepszava.hu/1086196_ideje-buntett-lehet-az-allatok-kinzasa. Accessed 10 Jan 2021
9. Tilki K (2017) Az állatkínzés büntetékiszabási gyakorlata. In: Kutatási eredmények – 2017 : (Lezárult kutatások összefoglalói). Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, p 19
10. Tilki K (2017) Az állatkínzés miatt indult büntetőeljárások tapasztalatai 2012 és 2016 között. In: Kutatási eredmények – 2017 : (Lezárult kutatások összefoglalói). Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, p 13
11. Országgyűlés (1998) 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800028.tv>. Accessed 10 Jan 2021
12. Ben-Belgacem A (2019) Gondolatok az állatkínzés bűncselekményének törvényi tényállásához – Ügyészek lapja 26:63–69
13. Kiss A, Loráskó G, Fodor K (2020) Az állatvédelem társadalmi, jogi és közegészségügyi vonatkozásai. Magy Állatorvosok Lapja 142:619–624
14. Vetter S (2020) Az állatkínzés szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében : Doktori (PhD) értekezés. Szent István Egyetem, Gödöllő
15. Vetter S, Ózsvári L (2019) A zoofília megítélése és büntetőjogi szabályozása tizenöt európai országban. Magy Állatorvosok Lapja 141:759–768
16. Országgyűlés. (2011) Magyarország Alaptörvénye. 29. cikk (1). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>. Accessed 10 Jan 2021
17. Központi Statisztikai Hivatal Népeesség, összesen (2008–2019). In: Eurostat statikus táblák. Budapest
Közlésre érk.: 2020. nov. 23.